

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 205/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri s. r. o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Martin Škubla, proti postupu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Bratislava, v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: PPZ-72/NKA-BA2-2019 v súvislosti so zadržiavaním a kontrolou korešpondencie takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Bratislava (ďalej len „národná kriminálna agentúra“), v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: PPZ-72/NKA-BA2-2019 v súvislosti s neprimeraným zadržiavaním a kontrolou korešpondencie sťažovateľa v čase po jeho prepustení z väzby na slobodu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že vyšetrovatelka národnej kriminálnej agentúry uznesením z 1. decembra 2020 pod sp. zn. ČVS: PPZ-72/NKA-BA2-2019 vzniesla obvinenie sťažovateľovi pre obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmov z trestnej činnosti spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 233 ods. 1 písm. a) a b), ods. 4 písm. a) Trestného zákona a pre zločin podplácania podľa § 333 ods. 1, ods. 2 písm. b) a ods. 3 Trestného zákona.

3. V označenej trestnej veci bol sťažovateľ uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 7 Tp 5/2020 zo 4. decembra 2020 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, avšak na základe riadneho opravného prostriedku sťažovateľa Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 4 Tost 53/2020 zo 7. januára 2021 prvostupňové rozhodnutie podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil a sťažovateľa podľa § 79 ods. 1 Trestného poriadku prepustil z väzby na slobodu.

4. Počas trvania väzby sťažovateľ podľa jeho slov odovzdal na poštovú prepravu v [REDAKOVANÉ] (ďalej len „ústav“) niekoľko desiatok listov a podobne viaceré osoby adresovali sťažovateľovi do ústavu takisto niekoľko desiatok listov. Do skončenia väzby však bolo sťažovateľovi doručených iba 7 listov.

5. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ bol v tzv. kolúznej väzbe, kontrolu jeho korešpondencie (nahliadanie do písomných správ v listinnej podobe) vykonávali orgány činné v trestnom konaní podľa zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) a Trestného poriadku.

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Proti postupu národnej kriminálnej agentúry v súvislosti s nahliadaním do jeho a jemu adresovaných listov podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej uviedol mnohé konkrétne prípady korešpondencie s priateľmi a rodinou, keď síce táto bola realizovaná (doručovaná) v čase trvania väzby sťažovateľa, avšak ku kontrole listov zo strany orgánov činných v trestnom konaní (vyšetrovatelkou národnej kriminálnej agentúry) a k ich doručeniu konkrétnym adresátom došlo až po prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu, čím zároveň dochádzalo k zadržiavaniu tejto korešpondencie aj niekoľko desiatok dní. V niektorých prípadoch listy neboli adresátom doručené ani do podania aktuálnej ústavnej sťažnosti.

7. Sťažovateľ 22. februára 2021 žiadal vyšetrovatelku národnej kriminálnej agentúry o bezodkladné zabezpečenie doručenia predmetných listov vzhľadom na jeho prepustenie z väzby, a teda domáhal sa práva na rešpektovanie listového tajomstva, t. j. aby nedochádzalo k nahliadaniu do korešpondencie, ktorej kontrola nebola uskutočnená najneskôr do jeho prepustenia na slobodu, a rovnako sa domáhal, aby orgány činné v trestnom konaní upustili od protiprávneho zadržiavania listových zásielok. Na túto žiadosť však nedostal do podania ústavnej sťažnosti žiadnu odpoveď.

8. Ani na opakovanú žiadosť (urgenciu) podanú 24. marca 2021 sťažovateľ nedostal od vyšetrovatelky národnej kriminálnej agentúry žiadnu odpoveď.

9. Vzhľadom na uvedené podal sťažovateľ 2. marca 2021 podnet na Úrad inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky doplnený 19. marca 2021 a 29. marca 2021 podal príslušnému prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) žiadosť o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku. K ich vybaveniu do podania ústavnej sťažnosti však nedošlo.

10. Sťažovateľ tvrdí, že obmedzenie základných práv vo väzbe vrátane orgánov činných v trestnom konaní nahliadať do korešpondencie obvineného v kolúznej väzbe je spojené výlučne s trvaním väzby. Ak dôvod na väzbu neexistuje alebo po čase odpadne a dôjde k prepusteniu obvineného na slobodu, orgánom činným v trestnom konaní týmto okamihom zaniká oprávnenie oboznamovať sa so zásielkami obvineného v kolúznej väzbe.

11. Vo vzťahu ku korešpondencii sťažovateľa, ktorú mali orgány činné v trestnom konaní v držbe a ktorá neprešla kontrolou najneskôr 7. januára 2021 (deň prepustenia sťažovateľa z väzby), boli povinné túto korešpondenciu ďalej nezadržiavať, ale bez zbytočného odkladu preposlať ich adresátom. Dňa 7. januára 2021 zaniklo právo orgánov činných v trestnom konaní realizovať kontrolu korešpondencie sťažovateľa. Akákoľvek kontrola listových zásielok sťažovateľa uskutočnená po tomto dátume je kontrolou protizákonnou predstavujúcou neoprávnený zásah do základných práv.

12. Uvedený názor sťažovateľ opiera o § 2a zákona o výkone väzby, ktorý jednoznačne ustanovuje, že obvinený podlieha obmedzeniu svojho práva na zachovanie listového tajomstva počas výkonu väzby. Väzba končí prepustením obvineného na slobodu. Kontrola korešpondencie sťažovateľa po skončení väzby celkom zjavne nespĺňa základnú podmienku zákonnosti, a teda predstavuje neoprávnený zásah do základných práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv na nedotknuteľnosť a ochranu súkromia a rodinného života a na ochranu listového tajomstva postupom národnej kriminálnej agentúry v súvislosti s neprimeraným zadržiavaním korešpondencie sťažovateľa a nahliadaním do nej v čase po prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu.

14. Jedným zo základných pojmových znakov ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako prostriedku ochrany ústavou (alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou) zaručených základných práv alebo slobôd je princíp subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 149/04). Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

15. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ sa v súvislosti s ďalším zadržiavaním jeho korešpondencie a nahliadaním do nej aj v období po jeho prepustení z väzby na slobodu okrem iného domáhal aj žiadosťou o preskúmanie tohto postupu vyšetrovatelky

národnej kriminálnej agentúry podľa § 210 Trestného poriadku adresovanou príslušnému prokurátorovi vykonávajúcemu dozor nad dodržiavaním zákonnosti prípravného konania.

16. Podľa § 230 ods. 1 Trestného poriadku dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor.

17. Podľa § 210 Trestného poriadku obvinený, poškodený a zúčastnená osoba majú právo kedykoľvek v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania žiadať prokurátora, aby bol preskúmaný postup policajta, najmä aby boli odstránené prieťahy alebo iné nedostatky vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní. Policajt musí žiadosť prokurátorovi bez meškania predložiť. Prokurátor je povinný žiadosť preskúmať a o výsledku žiadateľa upovedomiť.

18. Na ústavný súd sa sťažovateľ ústavnou sťažnosťou obrátil bez toho, aby počkal na výsledok konania o jeho žiadosti, dôvodiac, že žiadosť o preskúmanie postupu policajta prokurátorom nepovažuje za účinný opravný prostriedok proti „iným zásahom orgánov činných v trestnom konaní“, a to okrem iného aj z dôvodu, že pri jeho vybavovaní došlo k zásadným prieťahom.

19. Ústavný súd však názor sťažovateľa nezdieľa. Podľa ústavného súdu je žiadosť o preskúmanie postupu policajta – v tomto prípade vyšetrovateľky národnej kriminálnej agentúry – práve tým právnym prostriedkom, ktorý slúži na odstránenie akýchkoľvek nedostatkov vo vyšetrovaní (v najširšom zmysle), medzi ktoré nesporne patrí aj postup policajta, ktorý nie je v súlade so zákonom alebo je nesprávny inak. Ústavný súd nezistil žiaden zákonný ani iný dôvod a v konečnom dôsledku ho v ústavnej sťažnosti relevantne neuvádza ani sám sťažovateľ, ktorý by akokoľvek bránil v rámci prípravného trestného konania príslušnému dozoru vykonávajúcemu prokurátorovi zjednať faktickú nápravu v postupe policajta realizovaného v rozpore so zákonom, ktorý by neprípustne zasahoval do základných práv alebo slobôd obvineného – sťažovateľa, nevynímajúc ani prípadné nezákonné zadržovanie korešpondencie sťažovateľa a nahliadanie do nej vyšetrovateľkou národnej kriminálnej agentúry. V prospech uvedeného záveru vyznieva samotné znenie, ale aj účel a zmysel ustanovení § 230 ods. 1 a § 210 Trestného poriadku.

20. Ak sťažovateľ ako dôvod neúčinnosti žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľky príslušným prokurátorom uviedol zásadný prieťah pri jej vybavovaní, táto skutočnosť nijako nespochybňuje samotnú účinnosť tohto samotného právneho prostriedku, ktorý je sťažovateľovi ako obvinenému priznaný zákonom (Trestným poriadkom) na ochranu aj jeho základných práv a slobôd. Pre úplnosť je potrebné poukázať na to, že sťažovateľ zbytočné prieťahy v súvislosti s ním podanou žiadosťou podľa § 210 Trestného poriadku ústavne relevantným spôsobom nenamietol. Jeho sťažnosť smeruje výslovne iba proti postupu národnej kriminálnej agentúry, a nie proti postupu dozorujúceho prokurátora.

21. Ústavný súd pre úplnosť poznamenáva, že presvedčeniu sťažovateľa o neúčinnosti žiadosti o preskúmanie postupu policajta ako právneho prostriedku určeného k náprave prípadného pochybenia vyšetrovateľky národnej kriminálnej agentúry a súčasnému reálnemu využitiu tohto inštitútu sťažovateľom v trestnom konaní práve na ten účel chýba elementárna logika a vyvoláva dojem protichodnosti. Navyše, sťažovateľ hodnotí svoju žiadosť predčasne ako neúčinnú bez toho, aby vyčkal na výsledok jej vybavenia príslušným prokurátorom.

22. V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, že právny prostriedok nápravy je možné považovať za účinný vtedy, ak umožňuje preskúmanie namietaného porušenia základných práv a slobôd,

konštatovanie porušenia a (súčasne) zjednanie nápravy, a to aj prípadne poskytnutím náhrady spôsobenej ujmy [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kudla proti Poľsku z roku 2000], ústavný súd poznamenáva, že dozorujúci prokurátor v rámci prípravného konania nepochybne je oprávnený preskúmať oprávnenou osobou namietané porušenie jej základných práv alebo slobôd a v prípade jeho zistenia, že zo strany policajta došlo k nepripustnému zásahu do týchto práv alebo slobôd, má oprávnenie a povinnosť zjednať nápravu. V danej veci teda nič nebráni, aby prokurátor preskúmal na základe žiadosti sťažovateľa zákonnosť postupu vyšetrovatelky národnej kriminálnej agentúry v súvislosti so zadržiavaním dotknutých listových zásielok a nahliadaním do nich, a v prípade zistenia s tým spojeného porušenia zákona s následkom zásahu do základných práv sťažovateľa prijať opatrenia na zabezpečenie nápravy.

23. Ak by nesprávnym úradným postupom vyšetrovatelky národnej kriminálnej agentúry vznikla sťažovateľovi ujma, môže sa domáhať jej náhrady prostredníctvom príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V tomto zmysle ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 282/2011 alebo sp. zn. IV. ÚS 328/2011, v ktorých k uvedenej problematike (nahliadnutie do korešpondencie po prepustení obvineného z väzby na slobodu) zaujal jednoznačné stanovisko o možnosti domáhania sa takto vznikutej ujmy nesprávnym postupom orgánu činného v trestnom konaní práve na základe uvedeného zákona. Nad rámec sa však žiada uviesť, že sťažovateľ sa náhrady ujmy (finančného zadosťučinenia) nedomáha ani v konaní pred ústavným súdom o jeho ústavnej sťažnosti.

24. Napokon, ak sťažovateľ poukazuje na nález č. k. III. ÚS 204/02 z 22. januára 2004, v ktorom ústavný súd podľa slov sťažovateľa ako neúčinný právny prostriedok nápravy posúdil sťažnosť podľa vtedy platného a účinného zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach, pretože príslušný orgán nedisponoval právomocou rozhodnúť o porušení označených základných práv a slobôd a prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody, obnovil stav pred ich porušením, pričom opatrenia, ktoré mohol prijať, sa obmedzujú len na disciplinárne opatrenia voči policajtom, ústavný súd uvádza, že v prípade sťažovateľa nejde o analogickú situáciu (ako to v ústavnej sťažnosti tvrdí). Podstata časti označeného nálezu ústavného súdu, na ktorú poukázal sťažovateľ, spočívala v tom, že pri posudzovaní prijateľnosti ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že v dovtedajšej právnej úprave nebol zakotvený účinný prostriedok nápravy, prostredníctvom ktorého by v danom prípade bolo možné dosiahnuť na všeobecnom súde nápravu v oblasti namietaného zásahu do nedotknuteľnosti osoby, ale aj obmedzenia osobnej slobody a neoprávneného zhromažďovania údajov o navrhovateľke. V aktuálnej veci sťažovateľa však takýto prostriedok v právnej úprave existuje priamo v procesnoprávnom predpise, ktorým sa trestné konanie riadi – Trestnom poriadku, ktorého ustanovenia zaručujú adekvátnu ochranu základným právam a slobodám dotknutých osôb aj s faktickou možnosťou ich nápravy.

25. Navyše, sťažovateľom uplatnená interpretácia označeného rozhodnutia ústavného súdu z 22. januára 2004 by znamenala jednoznačné popretie princípu subsidiarity upravenej priamo v čl. 127 ods. 1 *in fine* ústavy, keďže ani všeobecné súdy nedisponujú konkrétnou právomocou vysloviť porušenie základných práv a slobôd strán konania v tom zmysle, ako to prislúcha jedine ústavnému súdu.

26. Ústavný súd tak pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi v posudzovanej veci právne účinným spôsobom namietat' porušenie svojich základných práv a slobôd garantovaných ústavou, resp. dohovorom pred príslušným orgánom verejnej moci (čo napokon aj využil), ktorého oprávnenia predchádzajú právomoci ústavného súdu.

27. Pretože sťažovateľ mal a má k dispozícii účinný právny prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv proti postupu národnej kriminálnej agentúry, nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v trestnej veci sťažovateľa do právomoci príslušného dozorujúceho prokurátora. Ústavný súd môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy), čo nie je prípad sťažovateľa.

28. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

29. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu